

VEDTÆGT ELLER BYELOV FOR RINGE BYE

Børge Rasmussen

I fællesskabets tid, altså indtil omkring år 1800, var det nødvendigt, at landsbyerne havde deres egne love og vedtægter, idet hver gårdmand havde sin jord fordelt i lange smalle agre mange forskellige steder i bymarken, så man måtte udføre alt markarbejdet i fællesskab.

På landsarkivet i Odense findes en kopi af Ringe Byelov fra 1771, udstedt af de fire store lodsejere i Ringe, dvs. herremændene på Bøltinggaard, Lammehave, Rynkebygaard og Fjellebro. Det originale eksemplar findes på Ringe museum.

Heri får vi et indblik i, hvorledes livet levedes i en landsby for mere end 200 år siden.

Loven begynder med at omtale selve bystyret, der lededes af en oldermand, og han var valgt for et år ad gangen. Oldermændshvervet gik på omgang mellem bymændene, og kun hvis alderdom og svaghed gjorde ham udygtig til hvervet, kunne han slippe. I så fald måtte han betale en bod til byens kasse, »hvilke Penge ikke til drik maa anvendes«.

Oldermanden indkaldte bymændene til møde ved »paa Gaden at

blæse udi et Horn«. Møderne blev afholdt på bystævnet eller i oldermandens hus.

Hvem som ikke straks møder på stævnen, når byhornet lyder, må betale bod.

Ingen må bande eller sværge på gadestævne eller i oldermandens hus.

Der betales bod, hvis man buldrer og-larmer på stævnen, så man ej kan høre, hvad der bliver talt.

Børn og tjenestefolk skal een gang om året, have byloven læst højt, på det de ej med uvidenhed sig herefter kunde undskylde.

Ved igang og afgang, dvs. når en af bymændene forlod byen eller en ny ankom, gaves af byens kasse en tønde øl.

På søn- og helligdage må der ikke udføres grovt arbejde. Overtrædelse medfører bod. Sker det under prædikenen, er boden dobbelt.

Ingen må låne nogen kjeltringe hus længere end een nat. Hvis nogen i byen skulle overfaldes af sådanne folk, de skal da råbe naboerne til hjælp, og da skal alle byens mænd komme til hjælp.

Ingen må tage karl, pige eller

dreng i tjeneste, uden de lovlig haver opsagt deres tjeneste og med vilie er skilt fra deres tidligere husbond.

Ingen mand i byen må holde mere end 2 hunde, og disse skal holdes bundne fra fastelavn til Mikkelsdag (29. Sept.).

Når nogen i byen dør, skal der følges således: Først slægt og svogerskab, så indbudte udenbys, dernæst oldermænd og så de ældste i byen. Der idømmes bøder, hvis man ikke møder, når man er budt.

Når ildebrand opstår i byen, hvad Gud forbyde, da skal den, der først bliver var, løbe til oldermænd, at

der kan blive blæst i hornet, og enhver mand samt karle, koner og piger skal straks møde op og hjælpe med at bekæmpe ilden.

Den, hvis gård er nedbrændt, modtager fra hver af bymændene 1 skæppe byg, en trave langhalm og een dags arbejde, når han igen vil bygge.

Bliver een af bymændene syg og ikke kan udføre sit arbejde, træder samtlige andre bymænd til og hjælper ham, så han er færdig tillige med naboerne.

Oldermænd skal med fire mand een gang om ugen, fra 1. Maj og til

kornet er i hus , udgå at bese hegn, markgjærder og vangeled, at de er i orden.

Oldermanden og de fire mænd skal endvidere kort efter pinse udgå og bese, at alle skorstene, bagerovne og kakkellovne i byen er i forsvarlig orden.

Den som forhindrer oldermanden og hans fire mænd i at komme ind på ejendommen i lovligt ærinde »enten med Døres eller Portes lukkelse«, betaler en bøde.

Hvis man går til modværge mod oldermanden med kniv, økse eller kæp, betales en stor bøde.

Vejen mellem byerne og mellem byen og markerne skal altid holdes ved lige. Dersom snefog lukker, skal alle bymænd møde og øse vejen fri.

Hvo som ikke giver deres svin, som gåe i marken, ring i trynen, betaler bøde.

Hvo som tillægger gæs, men ingen gase har, må betale bod.

Ingen må bortleje sit tøjregræs i marken til nogen fremmed udenbys mand.

Ingen må låne bytyren ud uden oldermandens vilie.

For overtrædelse af alle disse love og vedtægter blev der idømt bøder, som oldermanden skulle inddrive og opbevare. Det var byens eneste indtægter, da der dengang ikke var skat til byen. Det er derfor man kalder det: »De gode gamle dage!«.

Hvert år den 1. maj skulle oldermanden aflægge regnskab for udgifter og indtægter og aflevere det til sin efterfølger.

For overskuddet skulle der købes jern, stål, salt, humle og tjære, som så blev delt mellem bymændene.

Ringe by's jorder blev udskiftet fra fællesskabet i 1795. Det vil sige, at hver gårdmand nu fik sin jord i et samlet areal.

Samtidig fik gårdmændene adgang til at købe deres gårde til selveje, hvad gårdmændene i Ringe benyttede sig af den følgende halve snes år. Nu kunne gårdmændene selv bestemme, hvornår og hvordan de ville udføre deres markarbejde.

I 1790 kom der en forordning om, at der i hver by skulle vælges en brandfoged og en sognefoged. Det var borgerligt ombud. Brandfogeden skulle tage sig af skorstene, bageovne og kakkellovne m.v., og sognefogeden skulle tage sig af ro og orden.

Den gamle bylov fik mindre og mindre betydning, og oldermandshvervet med de fire stoelsmænd ligeså.

Man mener med rette, at Ringes bystævne har ligget, hvor Søvej udmunder i Vestergade. Det er sikkert fjernet som unødvendigt engang mellem 1804 og 1807. Da lod Etatsråd H.J. Hansen på Boltinggård en

skolebygning opføre netop på denne plads.

I 1817 var der i Ringe by dannet et bylaug. Det bestod af både husmænd og gårdmænd. Dette bylaug vedtog en ny bylov »for at vedligeholde orden og rolighed i byen«.

De 10 gårdmænd havde deres ol-dermand og de 16 husmænd deres.

Denne bylov havde selvfølgelig ikke samme omfang som den gamle, og da Ringe i 1841 fik sogneforstanderskab (sogneråd), mistede også denne bylov sin betydning.

Bye-lov 1817

For at vedligeholde Orden og Rolighed i Ringe Byes Laug, have Medlemmerne der af findes for godt at oprette følgende Rettesnor, som vedkommende i Lauget paa det nøjagtigste have At opfylde, hvis dere vilde vedblive at være Medlemmer deraf.

1. Post

Ved Indgang og Afgang for Mand og Kone, gives til Lauget $\frac{1}{2}$ Td.Øll, 8 Potter Brændevin, $\frac{1}{2}$ Pund Tobak, alt af forsvarlige Varer.

2. Post

Naar et Lig skal ligge paa Liigbarren, skal vedkommende give til Lauget til Afgang, $\frac{1}{4}$ Td.Øll, 4 Potter Brændevin, $\frac{1}{4}$ Pund Tobak.

3. Post

Et Barn som ikke bæres paa Liigbarren, giver vedkommende til Laugets Bedste, 2 Potter Brændevin.

4. Post

Ved saadant et Liig, som skal bæres paa Liigbarren, bør Manden møde selv eller en Karl i hans Stæd, for at kunde være behjælpelig til at bære Liiget paa Kirkegaarden, men et Barn som ikke kommer paa Liigbarren, enhver lade møde frem, de selv finder for godt, dog skal der møde et fra hvert Stæd og til den Tid eller Klokkeslet der bliver buddet.

Hvøsom ikke møder førend Liiget er kommet af Huuset, betaler den som forsildig er kommet 4 Mark til Byens Kasse og kommer de ikke førend Jorden er kastet paa Liiget, da betales de 8 Mark.

5. Post

Naar Skorstene overalt i Byen, sovel for deres Brystfældighed som for deres Urenlighed efterses 4 Gange om Aaret, til hvilke Dage Brandfogeden bestemmer, møder hver Gang 2 Gaardmænd og 2 Huusmænd af Byen efter OMgangs Tour.